

ตำนานกูหมายเมืองไทย

และ

ประมวลคำอักษรไทยทางนิติศาสตร์

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ทรงเรย์บเรย์

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

หลวงอินทօဏญา (พงษ์ณ นคร)

วัน พฤหัสบดี ที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๓

ก่อน

กรมศิลปากร

၁၆ ပရ်ခိုက်ယဉ် ၁၉၅၈

หลวง่อนทากญา (พงษ์ ณ นคร)

๒๔๒๔ - ๒๔๕๒

ประวัติหลวงอินทาราภู

หลวงอินทาราภู นามเดิม พงษ์ ณ นคร เกิดเมื่อวันจันทร์ เดือน ๔ ชันษา ๔ ก้าว ปีมะเมี่ย ตรงกับวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๔๖๕ ณบ้าน คำบันไดในเมือง ขะเกียนอดาดใหญ่ จังหวัดตะกั่วป่า เมืองบุรีรัตน์ ท้องของพระเรืองฤทธิราชราษฎร์ (พัน) มาตราชาชื่อเหียง บิดาเป็นผู้ช่วยราชการจังหวัดตะกั่วป่าในอดีตานนั้น กำพร้ารับราชการแต่อายุ刚 ๒—๓ ขวบ เริ่มการศึกษาเมื่อปี ๒๔๗๐ ทวดให้เมื่อตากลับมา พระครุ อนุญาตบัญญามาเป็นอาจารย์ ได้เรียนหนังสือไทยกับเตวงท์ต້านกันนัน จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๙ ได้ออกไปศึกษาหนังสืออังกฤษที่โรงเรียนแองโกลิเซนส์— ศึกษาและแตะโรงเรียนเช่นเชี่ยวเยี่ยร์ແ吖ต่อစ์ติวเช่นสกูลทบปัง โรงเรียนดัง ชั้น ๒ ของโรงเรียนนั้น

เมื่อถัดมาเริ่มทำงานรับราชการ เป็นพนักงานรักษาเงิน กดัง เมืองตะกั่วป่า พ.ศ. ๒๔๙๔ เข้ามารับราชการในกรมรถไฟห้องกรุงเทพ ในปีเดียวกันนั้นได้ไปปฏิบัติราชการพิเศษเมื่อต่ำกว่าสองอาทิตย์ ของกรมพระแสง สรพาวุธในการรับปันและกระตุนปันของรัฐบาล ก บรรทุกเรือมาจากการประทศญ์ปุ่นที่เกาะซีซัง ๕๕ วัน เมื่ออายุ刚 ๙ ปี ระหว่างอยู่ในกรุงเทพมาราดังแก่กรุง จึงอยู่ในความดูแลการดูแลของ พลสัวคนหัวเมือง คือ คุณหญิงพร้อม คงคาธรรมบดี ซึ่งเป็นพลสัวคนเดียว ท่านนั้นทรงชูกอยู่ด้วยกันมาจนเติบโต พลสัวยืนถึงแก่กรรมเดียวกันกับ พระบรมราชโขน ๒๔๘๕ ได้เข้ารับราชการกรมไฟรเดช กรมทวงໄอยชาติ

การ ระหว่างนั้น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนศรีชัยตั้งกานต์ ทรงกราบไหว้ขออภัยในวังของพระองค์ท่านที่ทำให้เสื่อมเสีย (จนกระทั่งออกไปเบนผู้พากษาค่าดูเมืองพุ่มเรียงในภายหลัง) เริ่มเข้าสักษาราชอาณาจักร-หมายในโรงเรียนกฎหมาย เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๔ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๔๗ เสด็จในการนี้ ทรงฝ่ากังฟังให้เข้ารับราชการในกระทรวงยุติธรรม เป็นเดือนนี้ในกรมัญชารักษาระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้เดือนนี้หมายฯ ถือวิชากฎหมายชนวนและความรู้ในผู้พากษารอย ได้มีแต่งตั้งเป็นกษัตริย์ ๑๙๖๐ ทรงราชการได้สิ่งไปช่วยพิจารณาความที่สำคัญเป็นรัฐ ภาคที่ ๒ ตีบวันเดียว แล้วให้ไปช่วยที่ค่าดูดังหลวงเพื่อร้อยเดือนเศษ

ต่อมากระห่วงยุคดิบธรรม โถมคำสั่งดังที่เป็นผู้พากษาไปรับราชการที่ศาสตราจักรพุ่มเรือง (ไชยา) ทรงแต่งนก ๗ กրกฏาคม พ.ศ.๒๔๕๑ ย้ายไปเป็นผู้พากษาศาสตราจักรหัตถ์แพงเพชร ระหว่างนั้นทางราชการสั่งให้ไปช่วยพิจารณาความค่าด้วยหัวตัดดา อยู่ ๔ วัน พ.ศ. ๒๔๕๒ ย้ายไปเป็นผู้พากษาศาสตราจักรหัตระโนง พ.ศ. ๒๔๖๑ ย้ายมาเป็นผู้พากษาศาสตร์มนต์จันทนบุรี ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๖๔ ทางราชการให้ไปช่วยพิจารณาความค่าด้วยหัวตัดระโนง ๒ เดือนเดียว พ.ศ. ๒๔๖๗ ย้ายมาเป็นผู้พากษาศาสตราจักรหัตถ์พารอนบุรี พ.ศ. ๒๔๗๑ ย้ายมาเป็นผู้พากษาศาสตร์มนต์จันทน์กรไชยคร หลังจากเปิดถนนแยกการปักกรองใน พ.ศ. ๒๔๗๔ เป็นผู้พากษาศาสตราจักรหัตถ์กรปฐม พ.ศ. ๒๔๗๖ ย้ายมาเป็นผู้พากษาศาสตราจักรหัตถ์มนูกรสั่งกรรณ จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๐ จึงขอออกจากราชการครรภ์เบี้ยร้าย

ขคและบรรดาศักดิ์

- ๒๔๕๘ ไตรบุญศรีเป็นรองชั่มนาคาย์เอก
 ๒๔๕๙ ไตรบุญบรรดาศักดิ์เป็นชุนศุภาราเตพ
 ๒๔๖๐ ไตรบุญบรรดาศักดิ์กติเป็นหดวงอินทอาญา
 ๒๔๖๑ ไตรบุญศรีเป็นชั่มนาคย์ตรี

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ๒๔๕๖ เหรียญพระบรมราชภัคศ์กรรชกาดที่ ๖
 " เอ็มไอยราพท
 ๒๔๕๗ วิจิตรภรณ์ มงกุฎสีเหลืองชนก ๕
 ๒๔๖๙ เหรียญพระบรมราชภัคศ์กรรชกาดที่ ๗
 ๒๔๗๔ เปญญาภรณ์ ช้างเผือกชนก ๕
 ๒๔๗๕ เหรียญนดองพระมหานคร (เงิน)
 ๒๔๗๗ เหรียญฯกรพวงค์มีดา
 ๒๔๘๐ จตุรภรณ์ มงกุฎสีเหลืองชนก ๕

หดวงอินทอาญาได้บ่ายเมื่นโกรกได้คงยกเสบเมื่อต้นเดือนมิถุนายน
 ๒๔๙๖ ได้รับการผ่าตัวรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช ศูนพันธุ์ครรษายจาก
 โกรกคนน แต่คงเนื่องด้วยอายุวัยชรา ปรากฏว่ามีโกรกให้พิการแทรก
 ในภายหลัง แต่ไม่ยอมอยู่รักษาตัวที่โรงพยาบาลตนนอกราชไป บุตร
 แฉะญาติคงจำต้องรับกอดับมารักษาตัวที่บ้านตนนดาดหน้า จังหวัดเชียงใหม่
 อยู่ได้ ๒ วัน ก็ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๔๙๖ ศิริอาญาได้
 ๖๗ ปีศก.

ตำนานกษัตริย์เมืองไทย

ในหนังสือพระราชพงศาวดารว่า สมเด็จพระเอกาทศรุปปิรุตให้
ท่าน “พระราชาทำหนดกษัตริย์หมายพระอัยยการ” ดังนั้น จะหมายความว่า
กระไร เข้าใจยากอยู่ แต่ในใช้พงคงกษัตริย์ชนในกรุงนน นนเป็น
แนว เพื่อกษัตริย์หมายเป็นของคุ้กับประชาชน ประชุมชนมีมาแต่เมื่อใด
กษัตริย์หมายก็ต้องมีมาแต่เมื่อนน เมื่อมนษย์ยังไม่รู้ก็ใช้หนังสือ การ
รักษาภัยหมายก็ใช้ห้องให้คนปากเจนใจ เอาไปบ้าร้องແດວນเจ้านก
งานจำไกบอกเตาส์บตอกันมา เมื่อรู้ก็ใช้หนังสือใช้จดกษัตริย์
เป็นตัวหนังสือ แต่ก็ต้องบอกหมายลังกันไปให้บ้าร้องແಡວน
ลงในสังคีๆ มีใบданหรือกระดาษเป็นตน เก็บรักษาภัยหมายไว้
ประเพณีเป็นคงนามาทอกบกบประเทศ

ในศรีปกรณ์ เมอกอันพหุศักดิ์ราษฎร์ ๑๘๙๖ ยังไม่มีหนังสือ
ไทย ใช้กันแต่หนังสือคุณถ้า ซึ่งพากพร้าหมนพามาแต่เดินเดีย หนัง
สือคุณถ้า ตามททเยหยเห็นศักดิ์ต้าวิกเห็น ใช้เขียนแต่ภาษา นกชภาษาลัง
ต์กฤตและภาษาขอมไม่เคยพบจารึกขักษรคุณถ้าเป็นภาษาไทยเดย แต่
บางทีจะเขียนภาษาไทยอย่างหนังสือขออเมียนแบบตร้อยได้ในกรุงนนแต่
เข้าใจกษัตริย์หมายไทยหองนนเมอกองต์ให้ไทยเป็นราชาน ศอกนกอัน
พ.ศ. ๑๘๙๖ เห็นจะต้องให้แบตกดบเป็นภาษาขอมหรือภาษาลังสักฤต

หรือบางที่จะมากเขียนภาษาไทยด้วยตัวหนังสือคุณดูเป็นอย่างไร แต่
การจดลงเป็นหนังสือ ^(๑) ไม่ว่าในภาษาใด ก็เป็นหน้าที่พาราหัน
เพราฝกหงส์อและเจ้าตั่งหรับกฏหมาย ในเวลานั้นอยู่แต่ในพาก
พาราหัน ด้วยเหตุพาราหันเองเป็นเจ้าหน้าที่สำคัญในการรักษา
กฏหมายมาแต่โบราณ แม้จะดินทำน้ำบ่อก็ตามพัฒนาเรื่อยๆ ในกฏหมาย
ที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ ก็จะเห็นได้ว่าคำแห่งดุจวนน์ ศักดิ์ดุจหงษ์ศักดิ์
ซึ่งเป็นพาราหันทุกคน ตั้งเดียวพระร่วงเจ้า พระองค์ที่มีพระนามเจ้าราก
ไภวพชุนรามคำแหง หรือที่เรียกในหนังสืออนุหนังสือชื่นกาดมาดัน
เป็นทันว่า พระยารามราชเป็นผู้ดูแล เมื่อปัจจุบัน จด
ศักดิ์ราช ๖๔๔ มหาศักดิ์ราช ๗๙๐๕ ทรงกับพหุศักดิ์ราช ๗๙๒ (ทวารยัง
หนังสือไทยของตั่นเดียวพระร่วงเจ้า จารึกหักศักดิ์ตามอยู่ในหนังสือ
วชิรญาณทุกวันนี้) เมื่อมหงส์อไทยชุนแล้ว กฏหมายก็คงจะน่าเชื่อ
หรือกฏหมายเก่าที่มีอยู่แล้ว คงได้เริ่มจดลงและรักษาไว้ในหนังสือไทย
แต่ความรู้หนังสือไทยเพร่หายไปมาก ข้อมูลพยานเห็นได้ด้วยศักดิ์
เจ้ารักษากฎหมายไทยรุ่นเก่า ใช้ตัวหนังสือไทยตามแบบของพระเจ้าชุนราม
คำแหงทุกเมืองในอาณาจักรด้านนาไทย ทดลองเขียนไปจนกรุงศรี

(๐) เมื่อไม่ชี้ม่านกันบัน พนักงานกรมทางพบริษัทกรุงเทพฯ เมืองสุขาที่บ้าน นำมาส่งราชบัณฑิตยสถาน ตรวจให้ถูกความว่าเป็นกฎหมายแล้ว ใจพระเจ้าเลอไทยราชาโปรดทรงรับเข้าห้องพระเจ้ารำคำแหงมหาราช ให้จารึกไว้เมื่อวัน พ.ศ. ๑๘๙๙ ราชบัณฑิตยสถานกำลังตรวจพิเคราะห์ว่า การตั้งกฎหมายในสมัยนั้นจะใช้จารึกศิลาเบี้ยไชยว่าอะไร ยังไม่ยุติความเห็นลงมื้นแน่

ศัตนาคนหด เพื่อความต้องการหนงสือสำหรับเขียนภาษาไทยมาย
ศรีวิจันทกประเทศทชาติไทยได้เป็นใหญ่ เมื่อเกิดแบบตัวหนงสือของน
ทกประเทศก็ยอมรับใช้หนงสืออนน โดยเห็นประโภชน์ มีต้องมีผู้ควบคับ
บัญชา

ขณะนเมื่อตั้นเดือนธันวาคมปีที่ ๑ สร้างกรุงศรีอยุธยา เมื่อหนัง
สือไทยพงมนนไกเพียง ๒๗ บี กเชื่อไกวองจะได้ใช้ตัดตองมาตรฐานถึง
เมืองอุทงแಡง บรรดาภูมายาททางชนดงแท้สร้างกรุงศรีอยุธยามา
เช้าใจว่า เขียนเป็นหนงสือไทยทงนน แต่ประทิดดอยหนอยทข้าพเจา
ยงได้พบพระราชาภูษีก้า เพียงในแผ่นดินเดิมพระเพทราชา แตะแผ่น
ดินเดิมเดิมพระเจ้าบรมโกษาสูมทเมืองพทดงเขียนเต้นดินต่อคำ ในการดำเน
ยงใช้อักษรและภาษาเขมรหลายฉบับ จะเป็นดอยเหตุใด ข้าพเจ้ายัง
คิดไม่เห็นจนทกวนน ได้ให้คนหนงสืออนนไว้ในหอพระศรีมหาธาตุ ผู้
ใจจะตรวจจากได้

๔๙๕ วชตงกูหมาย

กูหมายครองกรุงศรีอยุธยาทเร้าจาร์ๆ ในเดือน ๐๘ ในกูหมาย
พมพ ๒ เดือน ๊ ชั่งตนนระบบพระบาทสมเด็จพระพกษายอดพ้าๆ พาโภคปิปรก
ให้สำรับเรียนเรียงไว้ เมื่อบขวด ๑๑๖๖ พ.ศ. ๒๔๑๗ และ
หมอบรดเดิมพิมพ์สำหรับในครองแรก เมื่อมีราชก ๑๑๖๖
พ.ศ. ๒๔๑๗ ยังมกูหมายครองกรุงເກາທไม่ได้พบหรือไม่เอ้าเจ้าเร่อง
เมื่อสำรับกูหมายในรชก้าตท. ๑ อยุชิกบัง หอพระศรีมหาธาตุ๒๔๑๗

เดิม ด้วยจะนำทำกฎหมายแต่ไม่ร่านมา คงจะทำเป็นชนิดนัก
ชั้นที่ ๑ เมื่อแรกตั้งกฎหมาย คงด้วยประกาศพระราชนูญ์ก้า
บยกวนคนเหตุผลและพระราชนิยมอย่างพระราชนูญ์ก้าทั้งหมดให้ใน
ในพระราชน้ำหนักเก่า พระราชน้ำหนักใหม่ และกฎหมายพระลั่งน้ำ
เหล่านั้นเป็นพระราชนูญ์ก้า เป็นกฎหมายที่แรกตั้งอย่างนั้น

ชั้นที่ ๒ เมื่อพระราชนูญ์ก้ามีมาก ๆ เช่น ๆ จึงต้องบันยาก จึง
คัดขอนพระราชนูญ์ก้าเก่า คงไว้แต่ใจความ เมนย์อย่างกตัญ
ดังจะเห็นได้ในกฎหมาย ๑๗ ข้อ และกฎหมายหมวดพระราชนูญ์ก้า
ชั้นที่ ๓ เพื่อจะดีระเบียบกฎหมายเก่า ให้ดีดูกาง เสียด้าการ
ให้คนได้โดยง่าย นาน ๆ จึงมีการเข้าร่วมกฎหมายกรุงฯ อย่างเรื่อยๆ
กันทุกวันนั้น ทำประมวลกฎหมาย คือรวมกฎหมายเก่าจัดเป็น
หมวด ๆ ตามดักษณ์ความ ทั้งเหตุผลวนคนทั้งกฎหมายออกเดียว คง
ไว้แต่ใจความซึ่งเป็นพระราชนิยม เรียงเข้าด้วยกันเป็นมาตรฐาน ๆ ใน
ดักษณ์นั้น ๆ

วิธีการกฎหมายคงด้าวามน สำหรับทำแต่กฎหมายเก่าทั้งน่า
นาน ๆ แล้ว แต่กฎหมายที่ออกใหม่ ก็ยังคงออกอย่างพระราชนูญ์ก้า
ตามเดิม ทำอย่างนั้นเป็นวัฒนาแบบกรุงศรีอยุธยา ในกรุงหงสาวด
ลักษณะเข้าร่วมกฎหมายได้ทางแบบชาoclศก จุดศึกษา ๑๖๖ พ.ศ. ๒๕๔๗
ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพิทธยอดฟ้าจุฬาภูมิ 逮านหงสา
กฎหมายกรุงกรุงเก่า คงจะเป็นอันตรายหายตัวไปเสียเมื่อเดิมกรุงฯ

เมื่อขึ้นมา ก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงร่วมบวงสรวง
คันทรีได้เท่าไรก็ตามเรียบเรียงตราก แก่ตดทอนท่าเบนกฎหมายฉบับนี้
ห้องเช่นใหม่ คือฉบับพมพเป็น ๒ เดือนน น กฎหมายชนกรุงรัตนโก^๑
ธิบุรีอยู่ในน ดักชณะ ก็ (๑) พระราชบัญญัติ (๒) กฎหมาย
พระสังฆ (๓) พระราชกำหนดใหม่ ๓ ดักชณะนั้นในรัชกาลท ๑ กับ
(๔) ดักชณะโจรและเดือน ๓ ในรัชกาล ๓ รวมเข้าเนื้อพมพ ด้วยเหตุ
คงก่อความกฏหมาย ๒ เดือนพมพน เชื่อโดย คงตามรบกฏหมายกรง
กรุงเก่า และเป็นบทกฏหมายที่ใช้อยู่ในกรุงกรุงเก่าเป็นอนันมาก จะ
เห็นได้วา กฎหมายตอนปัจจัยกรุงเก่า ที่ได้ตัดความเมื่อในแผ่นดินสม
เด็จพระเจ้าบรมโกษ แต่ยังไม่ทันแยกเข้าดักชณะตามประมวลกฎหมาย
กอกฎหมาย ๑๙๖๐ แต่กฏหมายที่ยังเป็นพระราชบุณฑุล ยังไม่
ได้ตัดความทเดียว อยู่ในพระราชกำหนดกรุงเก่าอีกด้วย

๘๙๐ ศักราชที่ใช้ในกฎหมาย

ก วนคนที่ใช้ในกฎหมายกรุงเก่า วัฒนธรรมแบบตามนักษัตร คง
ชาก นด บนคน ร าโถแน่น้ำใช้ม้าแต่กรุงต ร าโถห้ แด ว ด้วยมีปราภู
ในศิลปารากดงแต่กรุงพะเจ้าขันรามคำแหง วัฒนบัปติการ คง วน
อาทิตย์ วนจนกรaben คน และวนเดือนตามจันทร์กร ก ใช้ม้าแต่กรุงกรุง
ต ร าโถห้ ด้วยปราภูในศิลปารากหนอนกัน แต่ศิลปารากดงต ร าโถห้ใช้ม้า
ศิลปารากดงศิลปารากในตุนยักษ์กรุงศรีอยุธยาชนนน เพียงในแผ่นดินตุนเดียว
พระรามอาบปก ก ใช้ม้าศิลปาราก แต่ศิลปารากที่ปราภูอยู่ในบ้านแพนกา

ห้ามราย
ในแผ่น
แห่งต่าง
ดินเดน
แต่...
ราชกิจ...
ฉบับคท.
ในกฎหมาย
สมเด็จฯ

กฏหมายด้วยศักดิ์ราชหมายอย่างประบากัน แผนคิดสัมเด็จพระรามาธีบดี
ที่ ๑ ใช้พุทธศักราช รัชกาลต่อๆ มาใช้พุทธศักราชบ้าง มหาศักราช
บ้าง จดศักราชบ้าง และยังมีศักราชอย่างหนึ่งซึ่งชาวพเจ้ายังทราบ
ไม่ได้ว่าศักราชอื่นอะไร ให้เรียกว่าศักราชาพานัน แต่เป็นເວລັງ
ເວລາເກີນທ່າງໄຫວຍ້ມາໄດ້ ชาวເຈົ້າຈົ່ງເຮັດໃຈວ່າ “ศักราชກູ້ມາຍ”
ศักราชທີ່ຂອງຍ່າງຈະຕົບໃນທັງສອງກູ້ມາຍໃຫ້ໄດ້ຄວາມວ່າແຜນດິນໃຫນ
ໃຊ້ศักราชອະໄຮ້ໄນ້ໄດ້ ດ້ວຍບານແຜນກູ້ມາຍໃນແຜນດິນເດືອກກັນໃຊ້
ศักราชຕ່າງໆນັ້ນ ชาวເຈົ້າເຫັນໃຈວ່າ ທີ່ສັກລັດໃນບານແຜນກູ້ມາຍ
ດຸບຕິນກັນໄປ ຈະເປັນພෙරະເນີນເຖາສໍາຮ່ວຍຮ່ວຍອົດເຊື້ອນທັງສອງກູ້ມາຍ
ໃນຫຼັງທັງໆ ຜູ້ຄົດຍິກຈະໄຫ້ເຂົ້າໃຈ່ຍ ເພື່ອຄົດກຳນົງຄົນບວກທອນດັກລັດ
ຊັງຜົດກົນຂອງຍ່າງທີ່ໃຊ້ຢູ່ໃນເວຕານນເປດຍີນໃຫ້ເປັນຍ່າງເດືອກກັນ ຈັບຜົດ
ໄຫ້ ກົບນັກຊີຕຽບທົກລາຍເນັ້ນຕຸ້ນ ດັງກັນແຕະສັກລັດແບ່ນຄມອື່ບໍາຫຼາຍແໜ່ງ ຍັງ
ເນື້ອຕົນເຕົ້ຈພະເຈົ້າປະປາສຳຫຼັກທອນດັບສັກລັດເຫັນມີມຸຖືກສັກ ກ່າວ
ໃຫ້ສັກລັດເຫັນໄປແລ້ວ ສັກລັດໃຊ້ໃນບານແຜນກູ້ມາຍທີ່ຂອງຍ່າງ
ຕົບໄດ້ຕົນ ກອງ (១) ພຣະພູທັດສັກລັດໃນກູ້ມາຍ ຕັ້ງໃຊ້ເກີນທ່າເຫຼວ
ຄອສັກ ດັບເບີນຈຸດສັກລັດ (២) ມහາສັກລັດໃນກູ້ມາຍທີ່ຕົບໃຊ້ເກີນທ່າ
ຮະແດນ ດັບເບີນຈຸດສັກລັດ (៣) ສັກລັດໃນກູ້ມາຍ (ປຣາກູ້ໃນບານແຜນກ
ແຜນດິນສັມເຕົ້ຈພະເຈົ້າປະປາສຳຫຼັກທອນ ສັມເຕົ້ຈພະເຈົ້າປະປາສຳຫຼັກທອນ ແລະ ຄົນ
ເຕົ້ຈພະເຈົ້າປະປານໂກຍ້ງ ຂ້າພເຈົ້າໄດ້ຕົອນຕົບດູ້ອີກຈຳນາມຫາສັກລັດ ៣០០ ບ
ດັວນ) ດັບດັວຍເກີນທ່າເຫຼວຂະແນນ ເບີນຈຸດສັກລັດ (៤) ຈຸດສັກລັດເປັນ

สำราษทคงชนในเมืองพะมักขอน นางพึงเข้ามาใช้ในราชการเมือง ในแผ่นดินต่ำเดิมพระนหาราชวราษฎร์ แต่เดิมที่ตั้งแต่เกยงข้องกับเมือง แห่งต่างๆ

บานແນກในกฎหมายใช้พื้นที่กิจการและมหาศักดิ์ราชตั้งมาตรฐานແนก ดินต่ำเดิมพระนหาราชวราษฎร์ แต่นั้นมาเป็นจุดศักดิ์ราชเป็นพน

กฎหมายกรุงกรุงเก่า

เมื่อต่ำเดิมพระนหาราชบดี (อุท่อง) ตั้งเป็นอตั้งธรรมกรุงศรีอยุธยา แล้ว กเป็นธรรมเนียมที่จะต้องคงแบบแผนพระราชประเพณีและพระ ราชกิจกนกกฎหมายคำหัวบพระนกร กฎหมายทั้งสองดินต่ำเดิมพระนหาราช ชีบดก จะมีอะไรบาง รู้ไม่ได้มค่ายอง แต่ควรจดตามบานແນก ในกฎหมาย ๒ เด่น ได้ความว่ากฎหมายเหล่านี้ใหม่แต่ในแผ่นดิน ต่ำเดิมพระนหาราชบดก ก็

ถ้าชัณพยาน ตั้งเมืองขึ้นต่อไปศึก พ.ศ. ๑๗๘๔ (จุดศักดิ์ราช ๗๗๖)

ถ้าชัณอาญาให้ลง กារหนตโภษ ๑๐ ศึก ตั้งเมืองขึ้นต่อไปศึก พ.ศ. ๑๗๘๕ (จุดศักดิ์ราช ๗๗๗)

ถ้าชัณรับพ้อง ตั้งเมืองบะแม่สัปตศึก พ.ศ. ๑๗๘๖ (จุดศักดิ์ราช ๗๗๘)

ถ้าชัณตกพา ตั้งเมืองบะแม่สัปตศึก พ.ศ. ๑๗๘๗ (จุด ศักดิ์ราช ๗๗๙)

ถ้าชัณอาญาราชภูร ตั้งเมืองบะแม่สัปตศึก พ.ศ. ๑๗๘๘ (จุด ศักดิ์ราช ๗๗๑)

๗
ดักษณ์โจร ดงเมืองบกนเอกศัก พ.ศ. ๑๘๐๓ (จดศักราช ๙๒๑)
ดักษณ์เบดเตรี ว่าด้วยหคน ดงเมืองบกนเอกศัก พ.ศ. ๑๘๐๓

(จดศักราช ๙๒๑)

ดักษณ์พานิย ดงเมืองบขวากโภศัก พ.ศ. ๑๘๐๔ (จดศักราช ๙๒๒)
ดักษณ์พานิยอึกตอก ดงเมืองบดดูตรศัก พ.ศ. ๑๘๐๕ (จด

ศักราช ๙๒๓)

ดักษณ์โจร ว่าด้วยตนโจร ดงเมืองบมะเนยอี้สุศัก พ.ศ. ๑๘๑๐
(จดศักราช ๙๒๔)

กษุห名义รัชกาดอน ฯ ครองกรุงเก่า ทมบานแพนกแดะศักราช
บอกไว้ ปรากฏอยู่ในกษุห名义 ๒ เดือน ดงน

แผ่นดินสมเด็จพระบรมราชชนรชาทธ ๒

กษุห名义ดักษณ์อาบูศัก (อยู่ในดักษณ์ฉบับศัก) ดงเมืองบ้ำชาด
จดศักราช ๙๒๖ (ลงด้วยว่าจะเป็นบ้ำชาด จดศักราช ๙๒๖ ในแผ่นดิน
ตั่มเด็กพระรามาธิบดี ๒ คำยกถาวรถึงศักดิ์คามม์ในกษุห名义ยน)

แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนารถ

ทำเนียบศักดิ์นาข้าราชการ ผ้ายทหารพดเรือน ดงเมืองบฯ
พทศักราช ๑๘๘๘ (จดศักราช ๙๒๘)

ทำเนียบศักดิ์นาหัวเมือง ดงเมืองบจอมศัก พทศักราช ๑๘๘๘
(จดศักราช ๙๒๘)

ดักษณ์ขอถ (อยู่ในดักษณ์ฉบับศัก) ดงเมืองบด มหาศักราช
๑๙๗๓ จดศักราช ๙๒๙

๘

เพิ่มเติมถ้าชนเผ่าญ่าหาดง ไม่ปรากฏวัน

กฎหมายที่ยรบあとคงเมอบชาด จุดศักดิ์ ๙๒๐

แผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒

เพิ่มเติมถ้าชนบ้านพ้อง เมื่อวันพุธศักราช ๑๘๕๖ (จุด

ศักดิ์ ๙๔)

แผ่นดินสมเด็จพระไชยราชาธิราช

ถ้าชนพื้นเมือง คงเมอบมะแน จุดศักดิ์ ๙๗๗ (ที่พระเที่ยร
ราชานเดียงเทียน เห็นจะเป็นเวลาทำกำลงนั้นยกโดยเร่องพศกุน เดียง
เทียนอยู่ในรัชพศกุนอย่าง ๆ)

แผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

เพิ่มเติมถ้าชนเผ่าญ่าหาดง เมอบรากา พุทธศักราช ๒๐๕๓
(จุดศักดิ์ ๙๑๒)

สมเด็จพระเอกาทศรุต

(ตั้งในแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวร)

พระราชนูปถูกนำบ้านหนึ่งศักดิ์ (อยู่ในถ้าชนขบกศักดิ์) คงเมอบ
มะเด็ง จุดศักดิ์ ๙๕๕

แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

พระธรรมนูปกระทรงค่าด คงเมอบชาด ศักดิ์ราษฎรหมาย
๙๔๔ (จุดศักดิ์ ๙๖๖)

ແຜ່ນດິນສົມເຈົ້າພຣະເຈົ້າປ່າສາຫທອງ

ພັກດເກີຍືນອາຍ ດົງເນົບຮ່ວກ ຈຸດສັກລາຊ ໨໕໬
 ດັກໝົນອຸທ່ຽນ ດົງເນົບກຸນ ມາຫາສັກລາຊ ໧໕໬ (ຈຸດ
 ສັກລາຊ ໨໕໭)

ພຣະຫວັນນູ່ຕ່າງກະທຽວ ດົງເນົບກຸນສັປຄກ ມາຫາສັກລາຊ
 ໧໕໬ (ຈຸດສັກລາຊ ໨໕໭)

ດັກໝົນທາສ ດົງເນົບດຸນພຄກ ມາຫາສັກລາຊ ໧໕໬ (ຈຸດ
 ສັກລາຊ ໨໕໮)

ເພີ່ມເຕີມດັກໝົນທາສ ເນົບກຸນເບີ່ນຢູ່ສກ ຕັກລາຊກູ້ໝາຍ ໩ໜ້າ
 (ຈຸດສັກລາຊ ໧໕໬ ຄວາມເປັນນັ່ນມະນັກ)

ໃນພຣະລາຊກໍາທັນດເກີບທີ ບັນນະແນບເບີ່ນຢູ່ສກ ຈຸດສັກລາຊ ໧໕໬
 ເພີ່ມໃນດັກໝົນອາຊເບີ່ນຢູ່ທີ ຫ້ານໄໝໃຫ້ກຸດກຳສາວິຫຼາກຖ່າງປະ
 ພາກ ເນົບກຸນພຄກ ຕັກລາຊກູ້ໝາຍ ໩ໜ້າ (ຈຸດສັກລາຊ ໧໕໬)

ດັກໝົນກູ້ໜ້າ ດົງເນົບຮ້າວດັບສົມຖືທີສກ ຕັກລາຊກູ້ໝາຍ ໩ໜ້າ
 (ຈຸດສັກລາຊ ໧໕໬)

ພຣະລາຊກໍາທັນດເກີບທີ ບັນດີເອກສກ ຈຸດສັກລາຊ ໧໕໬ ກູ້ໝາຍ
 ລາວ ຂົວ ບທ ມື້ອາດໄທສກ ຈຸດສັກລາຊ ໧໕໬

ແຜ່ນດິນສົມເຈົ້າພຣະນາຮາຍນໍ້າຮາຍ

ເພີ່ມເຕີມດັກໝົນຮັບພອງ ເນົບກຸນຕົວສກ ມາຫາສັກລາຊ ໧໕໬
 (ຈຸດສັກລາຊ ໧໕໬)

ในกฎหมาย ๓๒ ข้อ ๑๙ บท ระหว่างบ่มังโงงฯ จัดตั้งกราช ๑๐๔๒ จน
ปัจจุบัน จัดตั้งกราช ๑๐๕๘

พระราชกำหนดแก้ ๔ บท ระหว่างบ่มัง จัดตั้งกราช ๑๐๓๒ จน
ปัจจุบัน จัดตั้งกราช ๑๐๓๔

แผ่นดินสมเด็จพระเพทราชา

มติคณะวุฒิ ว่าด้วยตัดสินบนหมู่ คงเมอบชาก จัดตั้งกราช ๑๐๕๒
ในกฎหมาย ๓๒ ข้อบท ๑ บ่มัง จัดตั้งกราช ๑๐๕๔

ด้วยมติคณะวุฒิ คงเมอบชาก จัดตั้งกราช ๑๐๕๔

แผ่นดินสมเด็จเจ้าท้ายสระ

ในกฎหมาย ๓๒ ข้อ ๑๙ บท ระหว่างบ่มัง จัดตั้งกราช ๑๐๗๑ จน
ปัจจุบัน จัดตั้งกราช ๑๐๘๕

เพิ่มเติมด้วยมติคณะวุฒิ บ่มัง จัดตั้งกราช ๑๐๘๐

เพิ่มเติมมติคณะวุฒิ ว่าด้วยบัณฑิตมาร์ต คงเมอบกุน จัด
ตั้งกราช ๑๐๘๓

พระราชกำหนดแก้ ๔ บท ระหว่างบ่มัง จัดตั้งกราช ๑๐๗๔ จน
ปัจจุบัน จัดตั้งกราช ๑๐๘๓

แผ่นดินสมเด็จเจ้าบรมโกญฐ

เพิ่มเติมมติคณะวุฒิ ว่าด้วยจัหน่ายเดว เมอบดดุ จัดตั้งกราช ๑๐๘๕
ด้วยมติคณะวุฒิ คงเมอบบ่มังเต็งเอกคก ศรีราชาโกญฐ ๑๐๘๕

(จัดตั้งกราช ๑๐๘๓)

เพิ่มเติมด้วยตนท้าว เมื่อปีกุนสัปตศก ศักราชกูญหมาย (เข้า
ใจว่า ๗๗๙ จุดศักดิ์ราษฎร์ ๗๗๗)

ในกูญหมาย ๓๖ ข้อ ๕ บท ระวางบัญชี จุดศักดิ์ราษฎร์ ๗๘๕ จน
ถึง ๗๙๐ จุดศักดิ์ราษฎร์ ๗๗๖

พระราชนำหนึกด้วย ๒๖ บท ระวางบัญชี จุดศักดิ์ราษฎร์ ๗๗๕ จน
ถึง ๗๙๐ จุดศักดิ์ราษฎร์ ๗๗๖

สำราญกูญหมายครองกรุงเก่าทักษิณามาน ตามที่ตราจดเทาทร์ให้
ในกูญหมาย ๒ เดือน ยังมีบ้านແນกบางแห่งที่กราชและบุปผาต์ ไม่
แน่ใจว่าจะเป็นในแผ่นดินใหม่ จึงไม่ได้อ่านมาลงไว้ ผู้อ่านสำราญนักควร
ตั้งเกตเวย์ເค้ากວາມ ว่ากูญหมายกรุงเก่าที่ยังปราภกูญอยู่ทกวนน ได้คง
ในแผ่นดินได ฯ บ้าง แต่จะเข้าใจไปว่า แผ่นดินน ฯ จะไดคงแต่
กูญหมายซึ่งก่อตัวในสำราญเท่านก็ หรือกูญหมายด้วยตนได
ภด้วงไว้ในสำราญ ว่าต้องในแผ่นดินจะพึงมีแต่แผ่นดินนก็ นั้นไม่ได
 เพราะกูญหมายที่เราไดเห็นพิมพ์ไว้ในกูญหมาย ๒ เดือน เป็นของที่ไดคง
 ทอนแก้ไว้ เรียกรวมโดยนามว่า “ชั่ว” มาหมายกรุงหาดใหญ่คราว
 วิชัยจันดก กูญหมายครองกรุงเก่า

ด้วยตนจดหนวดประมงดก กูญหมายกรุงกรุงเก่า อายุangเห็นใน
 กูญหมายฉบับพิมพ์ ๒ เดือน พิเคราะห์ที่คำรณรงค์กูญหมายและเนื้อความ
 ที่ปราภกูญในหมวดพระธรรมคำสัตตรทำให้เข้าใจว่า แต่เดิมประมงด
 กูญหมายไทยเห็นจะคิดเป็นหมวดหมู่อย่างหนึ่ง แต่จะเป็นอย่างไรไม่ได

ข้อ อุบัติในการครอง ๑ นำจะเป็นในแผ่นดินเดียวพระมหាឌรรมราชานิราษ เมืองกรุงศรีอยุธยาเกียกชัยอังกบกรุงหงสาวดอย ได้กษัตริย์มานุธรรมคำสัตว์ ซึ่งแปดเป็นภาษารามัญเข้ามาในเมืองไทย แต่จะแปดเมืองให้ ขอนภาคตามเร่องในพระราชพงศ์คำกรากน่ายตัว คงจะแปดในแผ่นดินเดียวพระมหาราชานิราษนเอง หรือนิรันดร์ก็ในแผ่นดินเดียวเอกาทศรี เพราะในแผ่นดินเดียวพระเนรศวรคิดการทัพคึกเห็นจะไม่มีเวลาแปด

ที่เรยกว่าธรรมคำสัตว์ของพระมหานาถ หรือ มนูญ เป็นศัณค์ของกษัตริย์ในเมืองปะรเทศ เป็นหนังสือคัมภีร์ใหญ่โถมาก ข้าพเจ้าได้ตัดเรื่องราวเดามาจากรามัญปะรเทศว่า เดิมอยู่ได้มีเป็นภาษาถังศักดิ์ มีพระภิกษุรูป ๑ มาแปดออกเป็นภาษามากทั้งรามัญ (แล้วจึงมีแปดออกเป็นภาษารามัญอีกที่ ๑) ข้าพเจ้าได้ให้บุพพานหันต่อพระธรรมคำสัตว์รามัญพงไดนาไมชานก เป็นหนังสืออักษรวัวพระธรรมคำสัตว์อ่อนเดียบเนื่องมาก มภาษาที่น้ำมีความหมายน้อยนิดเป็นภาษารามัญ ได้กวนพระเทวโถกาและเปลี่ยนเป็นหตุงโถกทับ (*) ซึ่งเป็นผู้รู้ภาษารามัญแปดออกด้วยความต้องการของ รามัญ ตรงกับพระธรรมคำสัตว์รูปปะรเทศ แต่ดำเนินทกถาวในพระธรรมคำสัตว์รามัญ ถงเร่องพระเจ้ามหาสมมติราช ตรงกับใน

* เดิมว่าเป็นพระษาให้ราธิบดี

พระธรรมศาสตร์ของไทย แต่นอกจากนั้นไปคณดะทางหนด ช้าพเจ้าเข้า
ใจว่า พระธรรมศาสตร์ที่ขยับเปลี่ยนประเทศซึ่งเป็นภาษาต่างๆกันๆ เป็นหนังสือในศาสตราจารย์และเป็นหนังสือคู่มือให้ญี่ปุ่นเรียนรู้ภาษาและ
ที่เมืองจีนญี่ปุ่น จะเดือกด้วยแล้วแต่บ้างแห่ง แต่แปลงเนื่องความที่แปลตนี้ให้
เป็นหนังสือผู้อ่านภาษาไทยได้ พระธรรมศาสตร์นี้มาจาก
มอยุคช์ปราชญ์อยู่ในภาคใต้ นั่นคือการช่วงที่หนึ่งจะไม่เนื่องกับหมาย
ไทยเรามีแบบแผน แต่คือเป็นหมวดหมู่อย่างขั้นตอนมาจัดเรียบร้อยแล้ว
เข้ามาติดกับพระธรรมศาสตร์ที่เรียกว่าไม่ได้เรียบเรียง ขั้นจะแต่เห็น
ได้แต่ในกัญญา แม้แต่เกตเคนมาติกานุตคติ รวมญี่ปุ่นแล้วเท่า
ธรรมศาสตร์ที่ขยับเปลี่ยนประเทศ แต่ตุตคตินี้ในพระธรรมศาสตร์ไทยขยาย
ออกไปเป็น๒๘ เห็นผูกกันมากอย่างนั้น คงเข้าใจว่า เมื่อจะตัดกัญญา
ไทยให้เป็นหมวดหมู่พระธรรมศาสตร์ จะเอาเข้าไม่ได้เรียบเรียงทำอย่าง
ขอไม่ทิ้ง จะยกตัวอย่างมาไว้ให้ได้ ดังนี้

คำธรรมศาสตร์ร้านญี่ปุ่น

พศุต	อุชิจิ	ทุวิชา	ภุตุต้า	มูดสาชปุบเกทโภ
มูดู	ชูสึชิ	ต้าชิ	ตากิบุ	นาทิอเนกชา
อิโน	ชัน	ศันนิชาน	อิสก	ปริกริโนก
อชมุนชนวิภาคร			ชัน	ทศุต้า ปจฉิชา คเณห
ภติกสุต	ปติไภโภ		พหุนชุเมตุ	ศ์มุนเย
ย	กุน	กเกตุวาน	ปจุดา	ปุน กเกนุติ

ກົມຄຸວາ ບຸນ ອິ່າດີ	ວິກົມຄຸວາ ວິງຄຸຕິ
ທຸວປັກ ວາ ຈຸດປັກ	ສົພເພ ມນສຸດົກຕຸກິກາ
ປຽງວົກຕຸກິກາຈາ	ອນຍຳ ໂທດປໂຮທິກ
ປະຈາກ ພວ່ມ ກາຊແ	ອິທຸກປົງລົງວິກຸກເຕ
ວິກຕຸກິ ຂະເທດ	ອກຈາວຫຼຸກປົງກາໄຄ
ເອເຕ ມດາ ອູ້ຈຳກັດ	ຂມນັດຕຸເດ ປກາສຶກາ
ແປດເບນມັດຄົດ ອຸ້ນຍ່າງ	ຕືອບກັບພຣະນະຮົມສາສົກຮ່າຍນ
ປະເທດ ຂອງອາຈາຍແນກຕົມເດອ	ໄດ້ຄໍາແປດຕົງ
๑ ອິນ ຂັ້ນ	ໜ້າດີ Non payment of debts.
໢ ສົນນິຫານ	ຂອງຝາກ Deposit and pledge.
໣ ອັດກ	ມີໃຊ້ຂອງຄນ Sale without ownership.
໤ ປົກກົນຕົກ	ຫຼັກສ່ວນ Concerns among partners.
໬ ອົມນັນກົງກາກ	ແບ່ງສົນນິເບັນຂຽນ Partition of inheritance
໭ ຂັ້ນ ກົດວາ ບໍ່ມາ ຄະເນຸຫ ໃຫດີນແກ່ເຂົາ ແລ້ວກົດບັນເຂົາເຕົາ Resumption of gift.	
໨ ກົດໄສ ປົດໄພໂທ	ໄຟໄໝເງິນຄ່າຈ້າງ Non payment of wages.

๔. พหນชีເມສົ ດັນນາງ	ໃໝ່ການ ດາວໂຫຼວງ ບໍລິຫານ ປັນ ດາວໂຫຼວງ	ໄຟ້ກໍາຕາມສູງຢາ formance of agreement
៥. ກົນທຸວາ ປັນອົດຕື		ຊີ້ແດກຄະເດາ Recission
៦. ອົກໍນົດທຸວາ ວາງຈົກທຸກທິ	ຂໍ້ເວົ້າ Of sale and purchase.	
៧. ທຸວິປາຫາ ວາຈຕປປາຫາ		ຈົວຫາເຫດຕົງຢານກຫຽພ Dispute between owner
៨. ຕົກເປີ ມນສົສັກຕິກາ	of cattle and his servants.	
៩. ປັງຈົກທຸກທຸຈາ		ແບ່ງທຸກແຮອກດົວນ່າງ Disputo regarding boundaries
១០. ອ່ານນົ່ວ ໄກສູປໂຮຫົດ	ໃດກ່າວມ່ານ Defamation.	
១១. ປ່ານພາດ		ພ່າພັນທ່ານ Assault, robbery and violence.
១២. ຜ່ານ ກາງ	ດັກທໍ່ຫຼື Theft and adultery.	
១៣. ອິດຄົມປ່າຍສົກເຕ		ດັກໝານຜວເມຍ Duties of man and wife.
១៤. ອິກຕຸກ ຂະເຫດ	ດັກໝານແບ່ງຕົນ Partition of inheritance.	

ក្រុងកុំព្យូរភាគី តាមនិធាននៃការបង្កើត
Gambling

and betting.

គាត់រាជរដ្ឋមន្ត្រីការសាស្ត្រ

ផែតិកមុតខេះទេតាការ ១០ ប្រវារា

ឯុទ្ធបានិត ឯម្មានុលោយ	តកិចិតេក្រី
ឯុធមុនុលោយ ប្រុធបានិត	ប្រុធបានុលោយ តេក្រី
ឯុធផានិត ឯុធផ្លូវក្រី	ពណ៌និត តេក្រីកេដក្រី
ឯុទ្ធបានិតសាធារណុលោយ	មេទៅ អូតុ ប្រុធបានិត
មុតកុំព្យូរខេះទេតាការ ១០ ប្រវារាពេលវេលានិងការឃាយ	

ឱយឱកុំព្យូរឃាយនាយករងកោះ

១ ឯុទ្ធបានិត ឯុទ្ធបានិត ឲ្យកេះតាមនិធានឯុទ្ធបានិត

២ ឯម្មានុលោយ ឲ្យកេះតាមនិធានឯម្មានុលោយ

៣ តកិចិតេក្រី ឲ្យកេះតាមនិធានឯម្មានុលោយ

៤ តកិចិតេក្រី ឲ្យកេះតាមនិធានឯម្មានុលោយ

៥ ឯុធមុនុលោយ ប្រុធបានិត ឲ្យកេះតាមនិធានឯម្មានុលោយ

៦ ឯុធផ្លូវក្រី ឲ្យកេះតាមនិធានឯម្មានុលោយ

៧ ឯុធបានិត ឲ្យកេះតាមនិធានឯម្មានុលោយ

៨ ឯុធបានិត ឲ្យកេះតាមនិធានឯម្មានុលោយ

៩ ឯុធបានិត ឲ្យកេះតាមនិធានឯម្មានុលោយ

១០ ឯុធបានិត ឲ្យកេះតាមនិធានឯម្មានុលោយ

๖ ปฐมภูมิ เนทโกร	ทักษ์สำนวน เอาไว้ใน ถักษณรับฟ้อง
๗ อัญญาโท	รับฟ้อง ได้แก่ถักษณ รับฟ้อง
๘ อัญญาไช	ประวิง เอาไว้ในถักษณ รับฟ้อง
๙ ทอนโท	พระมหาทันฑ์ เอาไว้ใน กรรมศักดิ์
๑๐ ใจทกเดกโกร	ศักดิ์ฟ้อง เอาไว้ในถักษณ รับฟ้อง

คณาแสดงมูลค่าด้วย ๒๕ ประการ

อันภูมิ รวมไป ชนโดยหาร ๕
ปรสุต ทาน คหน บุเนว
ภณมภูมิ เกยุยาดกยาหาร
ทาสี ทาส ปหรภูมิ ชร์สี
สังคาม โถสานบี ราชทู ใจ
ปรมบส โย หนี่ ๑ อคุตอยัน
ชานา จิกุมุมผลากเรน
เหคุ ปฐิจุนุมชิการัน ภา
ชาตพุพนกานบี ๑ กันุชาเทยบ

อธนุบทายชุชิวิกฤตภาก
ภาคอกุชบุปปิจาราทุตตา^๔
เขตตากิจารามวนาทชาน
ชาญมปตึกสุต วิปคุติเกษา^๕
ราชานลักษากิจวากบคุตโภ^๖
อติกากิริ วิวิจิ ปาร์ส
ปคุตากิจอาหากมนา ตเหง
อคุตนาปนาย ๑ ชันปนิกา^๗
เต ดาวกากคนวภาก

ปจจุทธรน์ต วิภาณุดา เอกชน็ิตสาขาวิชาฯ วุฒิฯ
ไมรากน์นา ธรรมนูสกุเตต

มุดคดวิชาฯ ๒๘ ประการที่เปลี่ยนไปในกฎหมาย เที่ยบ
ศักยภูมิหมายกรุงเก่าเมื่อดังนี้

๑ ชัณ ชัน	ก ห น ไ ด แก ด ก ษ ณ ก
๒ ราญ โภ ใจ รห าร	ฉบับพระราชนรรพย เอาไว้ใน
ถักษณอาชญากรรม
๓ อรุณทายชีชีวิตดุภาค	มารดก ไ ด แก ด ก ษ ณ ม ร ด ก
๔ ปรัศต ท่าน กหณ ปุ เนว ให บน	เอาไว้ในถักษณ
เบ็ดเตร็จ
๕ ภติกา	จ ร ง ว า น เอาไว้ในถักษณ
เบ็ดเตร็จ
๖ อ ก ข บ ป บ ภ จ ว ร ห ุ ท า	เด่นพนั น เอาไว้ในถักษณ
เบ็ดเตร็จ
๗ ภ ณ ุ ห ญ ุ จ เ ก ย ย ห ว ิ ก ย	ช ขอ ข าย เอาไว้ในถักษณ
เบ็ดเตร็จ
๘ ขอ ห า ร	โครงการ ไ ด แก ด ก ษ ณ โ จ ร
๙ เศ ก ค า ท ิ ช ร า น	ท น า เอาไว้ในถักษณเบ็ดเตร็จ
๑๐ ช ว ร า น ว น นา ท ิ ช ร า น	ท ศ ว น เอาไว้ในถักษณเบ็ดเตร็จ
๑๑ ท า ต ท า ต	ท า ต ไ ด แก ด ก ษ ณ ท า ต

๑๖ ปหราบุชา ช่างสา	ตอบต่อค่าว่า ได้แก้กษัณกวิวาท
๑๗ ชายมุปติกตุล จิปตุกิเกกา พัวเมี้ย ได้แก้กษัณพัวเมี้ย	
๑๘ ลิงกาน โภส่า	ตึ่งกราม ได้แก้กษัณอาชญา
ศึก อยู่ในดักษณชุมนศึก
๑๙ ราชากุญชร	ชุมก ได้แก้กษัณชุมก อยู่ใน
ดักษณชุมกศึก
๒๐ ราชานุ	ตะเม็พพระราชนบัญญัติ ได้แก้
ดักษณอาชญาหลง
๒๑ ถ้ำก้าวิภาทปดุต โอด	อากราตนอนดาด เอาไว้ใน
ดักษณอาชญาหลง
๒๒ ปรมบสโยห	ชุมแหงห่าน ได้แก้ดักษณอาช
ญาราชภูร
๒๓ อติยกิโร	ทกระหนาบคำเบิกฯ เอาไว้ใน
ดักษณเบิดเตร็จ
๒๔ ช้านาวดอกกุนมพดากร	บกรก เอาไว้ในดักษณอาชญา
ราชภูร
๒๕ ปุตตันทิพาทกมนนา ศเหง	ดักพา ได้แก้ดักษณดักพา
๒๖ เหตุ ปมิจุ ชิกรัน	ศตเหตุ เอาไว้ในดักษณเบิดเตร็จ
๒๗ อกุฟานปนาย	เกษยินอย ได้แก้กรมศ์กัด
ฝ่ากรวพย เอาไว้ในดักษณ
เบิดเตร็จ
๒๘ ชันปนิกุชา	

๒๔ ธาตุพัฒนา

๒๖ ภูมิประเทศ

๒๗ ดาวภาคติ

๒๘ ภูมิภาค

๒๙ ปัจจุบันที่

กษัตริย์ทรงเก่าอยู่นักมาติกา ณ พระธรรมศาสตร์ครเพราเป็นตน
มาติกา ๑ กษัตริย์รบดี

ท่านต่อพระราชนักศึกษาว่า สมเด็จพระเอกาทศรุ่วงศ์ทรงคงพระ
ราชกิจหนักกษัตริย์หมายพระอัญญาการ นำเข้าใจว่าจะตั้งประมวลกษัตริย์
เช้านักศึกษาธรรมศาสตร์อย่างว่ามานะเอง แต่เมื่อชาพเจ้าไปกราบทูล
หารือสมเด็จพระมหาเสนาเจ้า กรมพระยาชัยรัญญาโนโรม นั่นรับ
สั่งว่า คณาทั่วภราณฑ์ในกษัตริย์ไทย คงแต่คำนี้ถ้าการณ์พระธรรม
ศาสตร์ สำนวนภาษาขานครวิปดาศไม่เรียบร้อยคด้ายกับคณาคำนี้ถ้า
ในหนังสือไตรภูมิพระร่วง เก็บจะสั่นนิชชีนานวัฟฟ์แต่งเป็นคนเดียวกัน
ได้คง

ทางภาษาในหนังสือเป็นหด้าสำหรับอนุชน์เวลาและประเทกที่แต่ง
หนังสืออยู่อย่าง ซึ่งจะไม่นำพามาไม่ได้ เมื่อปรากฏว่ามีคณาซึ่งแต่ง
ครั้งต่อไปที่ (คือนักศึกษาในหนังสือไตรภูมิพระร่วง) แห่ง ๑ แต่
คณาในพระธรรมศาสตร์ภาษาไทยอีกแห่ง ๑ เป็นสำนวนเดียวกัน ถ้า

กระทำกุศลยตาม เอาไว้ใน

กษัตริย์เบ็ดเตล็ด

เข้า เอาไว้ในกษัตริย์เบ็ดเตล็ด

ยม เอาไว้ในกษัตริย์เบ็ดเตล็ด

บันหมู่ชา ให้แก่มตุควาท

อุทธรณ์ ให้แก่กษัตริย์อุทธรณ์

กษัตริย์ อุทธรณ์ ให้แก่กษัตริย์อุทธรณ์

เชื่อว่าคากาไตรภัณฑ์พระร่วงแต่งครงสุโขทัย ก็จะเชื่อว่าคากาพะรະชรรน
ศ่าสตอร์ไทยแต่งครงสุมเด็จพระเอกาทศรุป្ភไม่ได้อย่างเงง เพราะห่างกัน
หลายร้อยปีก จะว่าได้พระธรรมศ่าสตอร์จะบบารมณ์เข้ามาแต่ครง
สุโขทัย แต่งคากาพะรະชรรนศ่าสตอร์ไทยขันกรากๆ เดียวกัน จักกฎหมาย
เข้าเป็นหมวดหมู่ตามพระธรรมศ่าสตอร์อย่างเท่ากันมาเด้วแต่ ครงสุโขทัย
ท่านข้างภาษาไทยในกฎหมาย ก็เห็นได้ถูกโดยมาก เป็นของแต่งใหม่
เมือครงกรงศ์ร้อยข่ายเป็นราชธานี เป็นขอรักของแก่การที่จะตัดสินอยู่
มากองที่จะตันนนชฐานอกอย่าง ๆ กด คากาคามลักษณะเรื่องไตรภัณฑ์
ร่วงนน ของเดิมภาษานครจะไม่มี จะพงมาตงชนใหม่ในครงกรงเก่า
ท่านนนกความตันนนชฐานกษาพงศ์ดก หมายเข้าหมวดพระธรรมศ่าสตอร์
เมือในแผ่นดินสุมเด็จพระเอกาทศรุป្ភจะเป็นที่ การสอนกฎหมาย
ทางทเนองด้วยพงศ์สาวคาวศรคงอุบายนาน แต่คงโดยอัตโนมัติของข้าพเจ้า
ชาดจะผิดจะพดาดได้ ถ้าผิดพดาดไปช้าพเจ้าขอภัยแก่ท่านผู้อ่าน.

ประมวลคำอธิบายทางนิติศาสตร์

๑ คำอธิบายเรื่องประกาศรัชกาลที่ ๕

ประเพณีประกาศศพพระราชกุฎีว่าแต่โบราณ เมื่อสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินดำรัสสั่งให้ประกาศกิจการอันใด ก็เมื่อทรงพระราชนูญต์ยืนหน้า โดยปกติมักดำรัสสั่งให้อาดกษณ์เป็นพนักงานเรียบเรียงขอความที่จะประกาศลงเบ็นหนังต่อ บางที่ดำรัสให้บนรับพระราชโองการ มาถึงอาดกษณ์ให้เรียงเรียงประกาศกัน ผู้รับสั่งมกเป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งจะต้องขึ้นวยการที่ประกาศ แต่ก็ใช้เป็นเจ้าหน้าที่ เมนแต่เข้าเฝ้าคนใดคนหนึ่ง ดำรัสใช้คำสัคากพระราชหฤทัยกัน ถกษณะท้ออาดกษณ์เรียบเรียงประกาศนั้นคงขอความเบ็นหดก & อ่าย่าง คือ (๑) วันเดือนบทถ้วน (๒) นามผู้ถัว ถ้าถมด้วยพระเจ้าแผ่นดินดำรัสตั้งเองก็ถัวแล้ว นิพระราชโองการ ถ้ามผอนนามถัวก่องานนามผอนรับพระราชโองการ (๓) กถ่าวถึงคดีอยู่เบ็นมดเหตุแห่งประกาศนั้น (๔) พระราชวนิชชัย (๕) ข้อบัญญัติพระราชนิยมที่ให้ประกาศ เมื่ออาดกษณ์ร่วงเต็ร์ร์แต้ว คงน้ำขันทดเกذا ๆ ถ้ายังทรงตราก็แกกอ่อนดุจปรงประกาศ แต่ขอหน้าได้ กถ่าวใจให้ปรากฏไม่ ถกษณะที่ประกาศนั้นแต่โบราณเบ็นหน้าที่กรมพระศรีสุวัสดิ์ โดยเมื่อผู้ถือบัญชีกรุงทบวงการทรงปวง ที่จะคัดสำเนาประกาศแยกจ่ายไปยังกรมต่าง ๆ ทุกกรม ส่วนหนึ่งของทรงปวงนั้น

ເພື່ອນຫາດໄກຍຄາໄໝມກຣມທ່າ
ເນັ້ນໄດ້ຮັບປະກາສົຈາກກຣມພະຕົວສົວດໍ
ອນນອຍໃນກຣມນນຖ້ອກຂັ້ນ ດາວໂຫຼນກາຮົກທະປະກາສົໃຫ້ຮູ້ງຫວຽກ
ພວກເຮົາຊຸມຫຼັກການ ປະເພີນເຕີມໄກງຫເພົາ ກຣມເມືອງໃຫ້ຍໍາເກົດ
ເປັນເຈົ້າພັນກັງການໄປເຖິງອ່ານປະກາສົຕາມຕຳບຖກປະຊຸມຂັ້ນ ສ່ວນຫວຽກ
ທົງປົງເຈົ້າເນັ້ນກຣມກາຮົກໃກ້ກຳນົດເປັນພັນກັງການອ່ານປະກາສົ ເພື່ອພັນກັງການ
ຈະອ່ານປະກາສົທີ່ຕຳມືດໃຫ້ ໄທດ້ອີງເປັນສົມງາມ ເຮົາກ່ຽວຂ້ອງນາມປະ
ຊຸມກັນແຕ່ວ່າຈະອ່ານປະກາສົໄຫ້ພັນທັນ ອັນປະກາສົເຊັນວານາມຈົງເຮັກ
ກິນເສັ່ນດຳນັ້ນວ່າ “ຄົມອົງຮັງປາວ” ສ່ວນດັນນະບົມປະກາສົພວກເຮົາຊຸມ
ຫຼັກທົງປົງນັດອາດກັບນັ້ນຮັກຢາໄວ້ໃນ ໂອດວະນະບັນ ກົດສົ່ງໄປຮັກຢາໄວ້
ທົກຕາດກົງນອນເປັນທີປະຊຸມເຕັນນາມີຄະນະບັນ ແລະ ລົງໄປຮັກຢາໄວ້ທົກຕາດ
ຫດວະນັດອົນເປັນທີປະຊຸມຜູ້ພັກຢາດ້ວຍອົກຄະນະ ປະເພີນເຕີມນີ້ດັກຂັ້ນ
ຄົງວ່ານ

ຫັນເສັ່ນປະກາສົເຕີມ ທັນຮ່າງແດະດຳເນັມເຂົ້າໃນສົມດຳດູຍ
ເດັ່ນຄົນຕົ້ນຂາວ ສ່ວນດັນປະກາສົທີ່ໄປນີ້ທົກຕາງ ມາກເຂົ້າໃນສົມ
ກາຍຂ່ອຍຄວຍຄົນຕົ້ນດໍາ ເພວະງວຫຼັກພັນທັນຕົ້ນໄຫຍຍໍ່ໄມ້ເກົດຂັ້ນໃນຂັ້ນ
ນັ້ນ ມາຈານໃນຮັກຕາດທີ່ ພວກນິ້ນຂັ້ນນາວ່ອມເກົດໂຮງພັນທັນຕົ້ນໄຫຍ
ຂັ້ນ ຄວາມປ່າຍງົງວ່າ ເມື່ອນັກ ພ.ຕ. ເມື່ອນັກ ພຣະນາກສົມເຕັມ ພຣະນັງ
ເກົດເຈົ້າຍໜ້າ ໄດ້ໄປຮັດ ໃຫ້ໂຮງພັນພົກອນເນົາກົມພັນພົກ ມາຍປະກາສົ
ທັນນິໃຫ້ກົນຕົ້ນ ຝົນແດະຄ້າຂ້າຍ ຝົນເປັນຫັງຕົ້ນ ៥๐๐ ດະບັນ ນັບເປັນກຽງ

แรกได้พิมพ์หมายประกาศ แต่พิมพ์ครองนแล้วมีไปรากฎว่าพิมพ์
 ประกาศเรื่องอนตุนมาอูก ถึงรัชกาลที่๔ ในชนแรกประกาศค่างๆ ก็ยัง
 ใช้เวียนเด็กตามแบบเดิม ปรากฏแต่ชาวต่างแก่ชาวต่างประเทศแต่
 เดิมการพิมพ์ตัวเป็นพันก็งานเวียน ประกาศแยกจ่ายไปตามกรุงหลวง
 ทบวงการต่างๆ นั้น โปรดฯ ให้กรมต่างๆ ไปคัดสำเนาหมายประกาศ
 เอง ณ หอห้อง ยังคงส่งสำเนาประกาศไปแท่นหมาดไทย กตานะ
 และกรมที่ สำหรับจะได้มีท้องตราประกาศออกไปตามหักเมือง การ
 ทแก่ไขชนนกพอยเห็นเหตุใด คงเป็นเพราะการเขียนฉบับประกาศแยกจ่ายมา
 แต่ก่อนเป็นการนามายเหตุอกำถังพันก็งานกุนพะรัศต์ แยกไป
 ในทวีปทั้งทกกรุงทบวงการ ได้จริงคงทกด้าวในตักษณะประกาศ จึง
 ได้โปรดฯ ให้กรมอื่นๆ ไปคัดประกาศเอาเองณหอห้อง ต่อมาในรัช
 กาลที่๔นน โปรดฯ ให้สร้างโรงพิมพ์ห้องชั้นที่ในพระบรมมหาราช
 วัง ขานนามว่า โรงอักษรพิมพ์ (อยู่ตรงพระที่นั่งภานมราศคำรูญ
 บดิน) เริ่มพิมพ์หมายประกาศเมื่อวันที่ ๑๘๖๐ ในชนคนโปรด
 เกต้าฯ ให้ทำเป็นหนังสือพิมพ์ข่าวออกโดยระยะเวลา ขานนามว่าหนังสือ
 ราชกฤษณาเบกษา บอกข่าวในราชสำนักและเก็บความจากประกาศ
 ต่างๆ ซึ่งได้ออกในระยะนั้นออกให้ทราบเพียงเนื้อความ หนังสือราช
 กฤษณาเบกษาซึ่งออกในรัชกาลที่๔ กรุงนน พเคราะห์เรืองกพมพเป็น
 พรารชณพนพะรบากที่เมืองเดียว พรบดูนเกด้าเดาอยู่หัวโดยมาก เห็นจะ
 ไม่มีผลกตางบผด啾บเม็นผู้เดียว ครรลองมาทรงคิดพระราชนรรอน

๔ มากขัน ไม่มีเกดาพอยจะทรงแต่งหนังต่อราชกิจจานเบกษา เพราะ
จะนั่นนพมพอยู่ในศึกษา จึงคงหยุด แต่การทพนพหมายประการที่เห็น
จะนิยมกันมาก เมื่อหยุดหนังต่อราชกิจจานเบกษาแล้ว จึงโปรดฯ
ให้พนพเด็ทหมายประการใดๆ ให้พนพคดดอตเรอง ไม่เกิดแต่เนื่องความ
เห็นอนอย่างทั้งพนพในหนังต่อราชกิจจานเบกษามาแต่ก่อน ทำเป็น
ในบดีใจแยกตามกระทรวงทบวงการ แต่จ่ายไปบดใจตามที่ประชุมชน
แทนป้าวอร์ช บนประเพณีสืบมาจนรัชกาลที่ ๕ จนกับฉบับหนังต่อ
ราชกิจจานเบกษาอีกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ แทนนบราดาประการดังไร้
ลงในหนังต่อราชกิจจานเบกษา แต่เด็กช่างแยกจ่ายหมายประการ
อย่างแต่ก่อนตั่บมานจนคราวบททากวน

เพรware เรื่องค่านานเบนคงแต่คงมา ประการศักราชกادที่ ๔ จึงมี
สำเนาเป็น๒ชุด กด ประการศักราชกันชนคนเมืองโดยตรง โรงพมพหดวันน
นี้แต่สำเนาเป็นหนังต้อเขียน ประการศกอนหดงเมอคง โรงพมพหดว
งดวณสำเนาเป็นหนังต้อพมพ สำเนาประการศกษนกเบนหนังต้อเขียนน
จะบันน้อยมาแค่เดิน ยังนาวนมากกอยหายากขันก็ท ประการศกทมจะบัน
พมพหาง่ายกว่า จงผู้ร่วบรวมไว้บ้าง แต่ก็ไม่ประกูจว่ามีใครท
ถ่านารถร่วบรวมไว้ให้หมดทุกฉบับ เมนแต่มกนมากบ้างน้อยบ้าง การ
หร่วบรวมประการศักราชกادที่ ๔ พมพสุน ใหม่ให้เบนสำราณะประไชรน
ให้ดูบทที่เนื้อครงพระเจ้าบรมวงศ์เชื้อ กรรมหดงบพินทร์ไฟสดโภก
ทรงบัญชาการ โรงพมพหดง และเบนผู้ดักการหนังต้อราชกฤษานเบก

ชาชั่งกอบพิมพ์ออกให้รัฐบาลที่ ๔ นน ได้ทรงหาดำเนินการศรัทธา
รัฐบาลที่ ๔ มาพิมพ์ไว้ในหนังสือราชกิจจานเบกขามบัง เมื่อพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมหลวงพระมหរาชนราษฎร์ออกหนังสือพิมพ์โดยวากท ฯ
ได้ทรงหาฉบับมาพิมพ์ไว้ในหนังสือครโนวากทอกบัง ต่อมาเมื่อพระ
พระเต็มคุณวิรัญานออกหนังสือพิมพ์ กรรมการหอพระเต็มคุณฯ ก็หา
ดำเนินการศรัทธาที่ ๔ มาพิมพ์ไว้ในหนังสือวิรัญานออกบัง แต่ก
รวมรวมประกาศศรัทธาที่ ๔ พิมพ์เป็นเด่นต์มดโดยละเอียด พิมพ์
เมื่อครองพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระเต็มคุณราชนรุ่งบัญชาการ
โรงพิมพ์หลวง ได้ทรงพยากรณ์หาต้นฉบับนี้แตกหัก ๆ มารวบรวมพิมพ์
เข้าเมื่อรัตนโกสินทร์ทศ ๑๐ (พ.ศ. ๒๔๙๔) พิมพ์ได้เด่นต์มด โรง
พิมพ์อักษรพิมพ์การเด็ก โรงพิมพ์อักษรนัดดึงพิมพ์ต้อมาออกเดิม。
รวมเป็น ๔ เด่นด้วยกัน

เมื่อตั้งหอพระเต็มคุณสำหรับพระนคร กรรมการได้รวมรวมประกาศ
ศรัทธาที่ ๔ บรรดาภิษัยในหนังสือต้องดัง ๆ ทุกด้านมา แต่หาฉบับได้
เพิ่มเติมมาแทบทอนอก ก็ได้ฉบับซึ่งพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวง
พระมหរาชนราษฎร์ได้ทรงรวมไว้ประทานมาราย ดำเนินการศรัทธา
ที่ ๔ ในจำนวนหนังสือซึ่งหอพระเต็มคุณฯ ได้จัดทำทั่ว ๆ แห่ง
ดินเรืองด่องเรืองกมหด้ายราย แทบทั่วทุกยุนคือ ได้ในดำเนินหมายรับถึง
กระทรวงมหาดไทยซึ่งมายังหอพระเต็มคุณฯ ดำเนินหมายประกาศศรัทธา
ที่ ๔ ปรากฏอยู่ในจดหมายรายวันของกรมมหาดไทยหด้ายเรืองด่วนเป็น

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ฉบับนี้
บ那人พระบาทสมเด็จฯ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเต็ร์เรดิงก้าวตยราชสมบัติ
เป็นตนมา กรรมการซึ่งเห็นว่าสมควรจะพิมพ์ประกาศไว้ดังนี้
ชั้นมีฉบับอยู่ในหอพระสมุดฯ ให้เป็นสำเนาระบบไปยังได้

แต่ประกาศไว้ดังนี้ ชั้นมีฉบับอยู่ในหอพระสมุดฯ เป็นประ
การพิมพ์ในราชบูรณะ กิจการที่บ้านที่เมืองที่ต่างๆ ตามที่ประกาศ
ยังคงใช้เป็นกฎหมายและประเพณือยุ่งกิจ ยกเดิมเดิมแต่ก่อน การหอ
พระสมุดฯ พิมพ์ ประดิษฐ์พิมพ์ประกาศไว้ดังนี้ ไม่เดือก
ว่าอย่างใดๆ ความมุ่งหมายนี้แต่จะให้เป็นประโยชน์ในการศึกษา
ในราชนค์และวรรณคดีเป็นประมาณ จึงขอออกให้ท่านผู้อ่านทราบว่า
บรรดาประกาศในฉบับชั้นหอพระสมุดฯ พิมพ์ มิใช่คำหัวข้อใดๆ เว้น
ชั้นใช้ในทางอธิบายโดยเดียว เพราะความในประกาศเรื่องใดจะยังคง
ใช้อยู่หรือจะยกเดิมเดิม ขอกราบขอพระสมุดฯ มิได้เป็น
ชั้นต้องสูญเสีย ประดิษฐ์ให้ชั้นแต่เป็นอย่างเป็นจดหมายเหตุเก่าเท่านั้น

๒ คำอธิบายเรื่องกฎหมายเทียบบាជเชิง

กฎหมายเทียบบាជเชิง คือไม่เก่าเห็นอนกฎหมายเทียบบាជไทย ที่เป็นเพร
าะชั้นเรียนเรียนกันหลายคราว ทั้งการกิจกิจพิชิตตากันมา
เกิดชาติบอยๆ ทำหัวข้อที่นักแต่ก่อนช้านชั้น บ้านเมือง
เป็นปกติกราด ก็ต้องรับรวมกฎหมายทั้งหมดไว้ในครั้งนั้น กฎหมายเทียบ

มาตกรกนพชาน ปรากฏในบานแพนกว่า พงรบรวมในครงตมเดิฯ
 พระนโรค เมื่อปีกน พ.ศ. ๔๕๐ ทรงบันในรชากาท & กรงรค
 โภสัหกรนเอง พเคราะห์ความเป็นภูมายังคงใหมกนบ้าง เอา
 ภูมายเดินมาเรบวนกนบ้าง มาเรอิงเดอกนว่า เมืองคตมเดิฯ
 พระนโรคจะคงกยูนเทียรบาน ไดหารือเรติงผู้ร่วมคติ ทำนอง
 เรติงคณนั้นจะไม่สำนญภาษาเขนกรกไม่ทราบตราชกันด จึงให้อนมต
 กรณหงกยูหมายนเดดว มติดอนโดยนหงเกตุชนทในกรุงเมืองพนมเปญ
 องคตมเดิฯพระนโรคจะลงอาญาตามกยูนเทียรบาน เรติงผู้ร่วมคติ
 แยงว่าอาญาระนักเกินกว่าความผิด องคตมเดิฯพระนโรคโถว
 ภูมายนเมื่อจะคงร่วมคติใหเห็นชื่อบยอนใหหงเดดว ใจจะมาหัน
 ไม่ใหบงคบคดีตามกยูหมาย เกตุทุนเดียงกัน แต่ลงปดายจะยิ
 ออย่างไรหากรบานทอยไม่ไม่

๓ คำอธิบายเรื่องภูมายกรกนพชາ

อนภูมายกรกนพชานตถกษณะและประเพณีกดายคติกบภูมย-
 หมายของไทยเราโดยมาก ทบทกเดิมเหมือนกนเดียวกัน เช่นถกษณะ
 ไจรกบถกษณะรับฟ้องความโจรกรรม ค่าถาและขอความคดอนคนดัว
 แต่คติมาจากคนภารพะธรรมศาสตร์ที่ได้รับไปจากไทย แต่ส่วนตัว
 บกภูมายนนไดแกไวกันต่อๆ มา ตามภูมิประเทศและกาลตมยใน
 กรกนพชาน ถึงทั้งนนรูปรอยกไม่ไดกบของไทย

กฤษณาภิรักษ์พูชาที่ปราการอยู่ทุกงาน ได้ร่วมร่วมในครั้ง
สมเด็จพระนโรดมทรงราชย์โดยมาก

๔ คำอธิบายเรื่องตั้งห้าเนียบศักดินา

การตั้งห้าเนียบศักดินา ที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้ทรงจัด
ขึ้นมาอย่าง นน โศกความในกฤษณาภิรักษ์ฯ ลงเมบฯ จดศักดิ์ราช ๙๑๖
พ.ศ. ๑๘๕๗ คือ ตั้งกำหนดวันมิศชันให้ กรมนาทีได้ ดังเช่น
เจ้าพระยา หรือ พระยาชนถัง mana ได้ กันละ ๑๐๐๐ ไร่บ้าง ๕๐๐ ไร่บ้าง
๓๐๐ ไร่บ้าง ขันนางผู้ด้อยดงแต่ ๔๐ ไร่ขึ้นไป ตั้งนัดเมื่อไห้ได
กันละ ๒๕ ไร่ แปดว่าในเวลาทั้งกำหนดศักดินาขันนน คนทำราชการ
ไม่ได้รับเบี้ยหกเดือนเดือน เวลาานนกดิน คือ ท่านเป็นสัมบทอนมาราค
ยังกว่าอย่างอื่น ผูกแวงหัวทรัพย์ล้มบดข้อมแวงหัวหักเป็นสำคัญ
เพ้อจะไม่ให้แวงหักคนกันนนประการ เพ้อจะให้คนมหักคนมากແฉอย
ตามกำดังแต่ยศศักดินาประการ จึงได้ตั้งพระราชบัญญัติทำกำหนดศักดินา
คือว่าถ้าผู้ด้อยดงเท่านั้น รู้เปิดต้อนบุตรให้มหักได้เท่านั้นเป็นอย่าง
มากจะมีเกณฑอนบุตรไม่ได้ นนเป็นมหดเหตุของศักดินา แต่เมื่อได้ทรง
ศักดินาขันแล้ว ศักดินาเดย์เป็นเครื่องกำหนดสำหรับใช้ในการอันต่อไป
อีกหกเดือนอย่าง เช่นเป็นหดกในการปรับใหม่ เป็นหดกอำนวยในการ
บางอย่างเช่น แต่ทนายว่าความเป็นดัน ไม่ใช่แต่เพียงจะมีนาได้ไว

อย่างเดียว ประเพณีกดด้วยมือยุกจนทุกวันนี้ แต่อาจแต่ประโภชั่นทงปวงที่ได้มาจากดิน ได้เด็กเติบโตแล้วแต่ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จฯ พระจุตุจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

๕ คำอธิบายตงส่วนราชการขอนตอนตลาด

หนึ่งต่อพระราชพงศ์ก้าวการดำเนินชีวิต ตามเด็จพระเอกาทศรุษ โปรดให้ทรง “ส่วนตั้งพัฒนาการชนบทตาม” ว่าเพียงเท่านั้น ยกทัจฉะเข้าใจได้ว่าตั้งการทุวน้อยยังไร บ้าง แต่เชื่อได้ว่าไม่ใช่เพียง ตงส่วนนี้ ที่จะดูแลเรื่องการค้าขายในกรุงเทพฯ แต่เป็นเรื่องของ ภาษอากรคุ้นรู้เป็นอย่างดี เหมือนกับ กฎหมายคุ้นบ่ำชุมชน นรสรูปบิดเมื่อ ได้ภาษอากรก็มาแต่เมื่อนั้น ผุดกันต่างกันแตกต่างกัน ภาษอากรที่เรียกรวมในชื่อว่า “ส่วนตั้ง พัฒนาการชนบทตาม” น ขาดเจ้าเข้าใจว่า จำแนกเป็นอย่าง คือ สองอย่าง ๑. ราชการชนบทอย่าง ๒. อากรคัด扣อย่าง ๓. ราชเก็บภาษีอย่าง ความว่า อย่าง ๔. ให้ความด้านหั้งต่องมองต์เรอร์ เดอตูน ประ กอบกับเข้าใจความด้านหักด่านในกฎหมายเบื้องต้น

ส่วนน ความด้านหักด่านนหมายความว่า ยอนให้ ไฟร์พดส่งตั้งของได้แทนแรงที่ต้องมาเข้าเวร์บาราชการ เป็นตนว่าไฟร์ พดพวกได้ตั้งภูมิดำเนินอยู่ในที่นี่ไม่ ยอนให้ไฟร์พดพวกลดตดไม่ กต้องการใช้ในราชการส่งมาโดยกำหนด ตนจะเท่านั้นๆ ในนั้นเรียกว่า

ไม่ด้วย เมื่อผู้ใดได้สั่งถ้อยแต่ก็ไม่ต้องรับราชการประจำในทันนี้ รัฐบาลอาจของตัวยามาใช้ในราชการ ดังเช่นไม่ก่อเรามาใช้ในการปิดกัลร้างสถานที่ต่างๆ เป็นต้น ด้วยนั้นของการถ้อยเป็นคงค่ามานม่าแต่ประเพณีโบราณของเมืองเดียวบ้านนั้น หรือให้มันบ้านทุนด้วยจดถึงของศรีษะในเมืองเดียวบ้านนั้น ถึงแก่ผู้ซึ่งเป็นเจ้าเมืองใหญ่เป็นพยานในการที่เป็นข้าขอขันษาเดิมฯ ยกตัวอย่างดังเรื่องในพงศาวดารเห็นอกพะร่วงเมืองตะโว้ ห้องเป็นส่วนยังส่วนนางเดชบศร์ไปถวายพระเจ้ากรุงขอมทกๆ บุญไม่ใช่ว่าเพราเมลงขอมกัน大臣ฯ หรือมีความจำเป็นโดยแท้จริงอันใดที่จะต้องได้นำทัพเดชบศร์ไม่ใช้ในเมืองขอม การทบวงคบใหเมืองตะโว้ส่วนนางเดชบศร์ กเพื่อจะให้ชาวตะโว้รู้ถูกทอกนอยู่เดิมอว่าเป็นข้าของพระเจ้าແడนคินขอมเท่านั้นเอง ประเพณีอันนั้นแม้ยังคงตามเดิมของท้องถิ่นคงไม่เงนทอกถวายแทนของถ้อย ทันทีจะใช้ทำทันไม่เงนทอกนน ยังใช้เก็บเนดยจากราชฎร เพื่อให้ความรู้สึกน้อมถือแก่ราชฎรทอกนฯ แบบข้าขอขันษาเดิมฯ ตามธรรมเนียมเดิม ยังใช้เป็นประเพณีในหัวเมืองมาถ่ายมานานเดิมประเพณีถวายตนไม่เงนทอก ในແಡนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเก็บถ้อยจากราชฎร เห็นว่าเรามาจากประเพณีโบราณน่อง เป็นถือนเบนการเดินทาง อาศัยไฟรพดในชาติเดียวกัน และกำหนดให้ตั้งแต่ของที่จะเป็นประโยชน์ ภักดีราชการ ยกหนาทฯ จะรับราชการประจำให้เป็นการตอบแทน ซึ่งคงเป็นความยินดีพอกใจของพอกไฟรพดอยู่ในดอยบูรรมดา ภูเขา

เก็บตัวจากไฟร์พด ถ้าคงชั้นในແຜ່ນດິນສົມເຄົ້າພະເອກາທຽງ ຈົງ
ດັ່ງດ້ວຍໃຫ້ສື່ພຣະວາຊພົງສາວດາມ ຂ້າພເຈົ້າເຊົ້າໃຈວ່າ ເກີດເຕັ້ງ
ນໍາຮັງການທຳມາຫາກີນ ຕ້ອງໄພວ່າພດທີ່ອງທຳສົ່ງຄວາມບອນຮາມໜ້າໜ້ານ
ແລະເຊົ້າໃຈວ່າຈີ່ກີ່ຍົມໃຫ້ສູງສ່ວນເອງ ໃນຮັກາດອື່ນກ່າຍຫຼັງນາ້າຍ
ກ່ອອອກໄປຈຸນໃຫ້ສົ່ງເງິນແກ່ນຮັບຮາກາໄດ້ ຈຶ່ງເກີດນີ້ປະເພດນີ້ເຕີ່ຍເງິນກ່າ
ຮາກາສົ່ນນາ ຂອງຕ່າຍທີ່ເຢີກໃນແຜ່ນດິນສົມເຄົ້າພະເອກາທຽງ ທ່ານບ
ໄນ້ໄດ້ວ່າວະໄວນ້າງ ມາຫານໄດ້ໃນຫຼັ້ນດັ່ງ ຈຶ່ງຂ້າພເຈົ້າຈະເອົາໄວ້ອົບນາຍ
ໃນຮັກາດອື່ນຕ້ອໄປ.

ທີ່ເຮັດວຽກຈາກຮັນອນນັ້ນ ຕາມເນັດຄວາມເຫັນທີ່ຈະກວບໄດ້ເບັນກາຍ໌
ເກັບໃນຈັງຫວັດຮາຊານ ຄອດຕານຂັ້ນຕາມທາງນາທາງບົກທິນຫາຊານໄປນາ
ກ່າຍຍົດອື່ນຝ່ານ ຄຽງຮັງເກົ່າເຮັດວຽກຕ່ານກາຍ໌ວ່າ ຂອນ ຈະເບັນເຮັດວຽກຕ່ານ
ເກົຍນົກຕ່ານ ເນື້ອພາດືນຄາພານຂັ້ນອນ ເກັບຕື່ນຄານນັ້ນເປັນກາກຫດວງໂດຍ
ບັດຮາລະຊັກ ຜົງເງົາເຮັດວຽກທິກວັນວ່າກາຍ໌ກ່າຍໃນ ອ້ອກາຍ໌ຝ່ານຕ່ານ
ມາຈາກຈາກຮັນອນເອງ ດ້ວຍເຫັນຫັ້ງສື່ພຣະວາຊພົງສາວດາມວ່າ ໄກດັ່ງ
ນັ້ນໃນແຜ່ນດິນສົມເຄົ້າພະເອກາທຽງເປັນປຸ່ມເໜີ້ອນກັນ

ອາກອກດາຄຸນ ເຊົ້າໃຈວ່າອ່າຍ່າງເດີຍກັບທີ່ເຮັດວຽກວ່າ ເກັບຈັງກອບ
ເກັບແຕ່ໃນຈັງຫວັດຮາຊານເໜີ້ອນກັນ ຄອຖ້ນໄດ້ຮາຍງົງປະສົມກັນຕົກຕາດ
ກ່າຍ ທັນກົດງໍໃໝ່ການນັດດາດເກັບກາຍ໌ຈາກວານແດ່ຜູ້ນໍາມາ້າຍຂອງ
ຂ້າພາວກເກັບເຫັນໃຫ້ໃນຄຽງຮັງເກາ ຂ້າພເຈົ້າຍັງຄນີ້ມີພົບ

31. ม.ค. 2520

๓๔

012493

๖ คำขอรับเรื่องที่ก่อปนฯ

ในหนังสือพระราชพงศ์ภารกิจด้านข้อย่าง ล. ว่า ตามที่มาพร้อม
เอกสารศรีพระราชนักกัดปนาเป็นน้ำภาคที่พระองค์ทรงได้ให้ไว้
ราชการท่านกัดปนาหนน หมายความว่าพระราชนักกัดปนาเป็นน้ำที่ใน
ภาคต้นเป็นน้ำภาคเดียวกับพระองค์ ไม่ใช่พระราชนักกัดปนาที่ใน
พระราชนักกัดปนาเป็นพระราชนักกัดปนา น้ำแต่ครั้งต่อไป
ไม่ใช่ต่อไปในแผ่นดินเดิมเดียวกับพระราชนักกัดปนาแล้ว ท่านจึงขอพระราช
พงศ์ภารกิจด้วยเห็นว่าพระราชนักกัดปนาเป็นน้ำที่ต่อไปจะต้อง
ออก คือจัดหตุวงวัสดุให้ยังไม่มากดปนาไม่ได้ก่อน กจก. ใหม่จะให้เห็นอน
กบก. ดทม. แต่เดียวให้รับรู้รับแทนเท่านั้น

พิมพ์ โรงพิมพ์ ไทยเขียว ถนนฟ่องนก พระนคร
ชุนพิจารณ์ราชวัสดุ ชุนพิมพ์และผู้ไทยชา ๒๘๙